

Lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-palkinto 2018

Valitsija Riku Rantalan puhe

Hyvät naiset, miehet ja muihinkin sukupuolilokeroihin vangitut kanssakulkijani.

Hyvät kirjallisuuden ystävät.

Lapsena muutin vuodeksi Intiaan ja Pakistaniin. Montaakaan kirjaa ei kotoa voinut pakata mukaan. Opin englantia ja jonkun sanan urduakin, mutta kaipasin suomen kieltä ja kirjoja. Minut pelasti suomalaisten rauhanturvaajien – tai luultavasti rauhanturvaajien vaimojen – jälkeen jättämä kirjalaatikko. Siinä oli Feminoita ja useampi Ursula Pohjolan-Pirhosen romanttinen historiallinen romaani. Ehkä opin niistä kirjoista kaiken, mitä tiedän rakkaudesta. Ja Kaarina Maununtyttärestä.

Sen jälkeen en ole paljoa raja-aidoista piitannut. Mikä on kunnan kirjallisuutta? Entä mikä on nuortenkirja, mikä lasten, mikä aikuisten?

Tässä koko Finlandia-hommassahan, hyvä yleisö, ei ole järjen hiventä. Pidetään kilpailut. Mukana ovat kuulantyoöntäjä, balettianssija, kuvioimari, sprinttiiihtäjä, saksofonisti ja maratoonari. Kuka saa kultaa? Ja millä perusteella?

Yksi tietokirja, kaksi kuvitettua tarinaa, kolme romaania. Kaikki omintakeisia, kiinnostavia ja taiten tehtyjä. Kaikilla jokin piirre, joka kohottaa sen kilpakumppaniensa yläpuolelle. Yksi on kuitenkin valittava.

Ei mitään järkeä. Ja siihen kaikki diktatuurit perustuvatkin, järjettömyyteen. Järjettömyyteen ja suuriin tunteisiin.

Minä olen diktaattori, ja tämä on paras tapa päättää, kuka saa lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-palkinnon vuonna 2018.

Tunne. Lukeminen herättää tunteen. Tunteista kirjailija siittää uskottavan maailman, jota ei koskaan ennen ollut olemassa. Maailman, joka syntyy samaan aikaan jokaiselle lukijalle muttei kenellekään samanlaisena – ja joista vain yksi maailma on aito ja oikea: se, joka piirtyy minun mielikuvitukseeni.

Näiden kuuden ehdokaskirjan maailmoja kannattaisi tutkia ehdottomasti myös niiden, jotka eivät ole lapsia eivätkä nuoria. Eikä ainoastaan kannattaisi, vaan on pakko, tämä on diktaattorin mahtikäsky. Lukekaa nämä. Sillä tämän vuoden ehdokkaat vahvistavat vanhaa viisautta: juuri lasten- ja nuortenkirjallisuus kuvaa parhaiten tätä hetkeä ja tulevaisuutta, ajan ilmiöitä ja kipukohtia, asioita, joista ei ole ennen puhuttu.

Niin tekee myös tämän vuoden voittaja. Se kertoo rohkeasti suuren, kansainvälisen tason tarinan, joka pitää otteessaan alusta asti.

Se luo maailman, joka on mitä suurimmassa määrin mielikuvituksellinen, mutta joka inspiroi pohtimaan kaikkein polttavimpia todellisen maailman kysymyksiä. Kysymyksiä ympäristön tulevaisuudesta, yksilön vastuusta, sukupolirooleista, rakastamisen vaikeudesta, väkivallasta, totuuden jälkeisestä ajasta, oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta.

Ja kuten parhaissa kirjoissa, kysymykset pysyvät mielessä vielä pitkään senkin jälkeen, kun itse lukeminen on jo päättynyt.

Lajia en edelleenkään osaa sanoa, mutta voittajan tulos on mitattu: se on 6/5.
Sillä saa tänään Finlandia-palkinnon. Onnea Tuhatkuolevan kirous ja Siiri Enoranta!